

Mert ha Orbán Viktor beszél...

Gyöngyöspatai helyzetkép uszítás után

Ma még megbecsülni sem lehet, mekkora károkat okozott és még mekkorákat fog okozni Orbán Viktor gondosan fölépített politikai támadása a gyöngyöspatai roma gyerekeknek megítélt kártérítés kapcsán. Emlékezetes, először a térség helyi kormánypárti országgyűlési képviselője, Horváth László kezdte szítani az etnikai feszültséget, majd a miniszterelnök is kinyilvánította igényét arra, hogy megtagadják egy jogerős bírósági ítélet végrehajtását, és ne fizessék ki azt a kártérítést, amelyet a helyi cigány fiatalok azért kaptak, mert hosszú időn át elkülönítették őket, így esélyük sem nyílt a megélhetést biztosító alapkészségek elsajátítására. „A magyarok nem rasszisták. De a magyarok azt nem fogják elfogadni, ha pénzt adunk a semmiért” – jelentette ki Orbán Viktor.

Azok a roma fiatalok, akik egykor a Gyöngyöspatai Nekcsei Demeter Általános Iskolában tanultak, még 2015-ben indítottak kártérítési pert súlyos diszkrimináció miatt. A kártérítési pert megelőzte egy korábbi, amelyben három bírói fórum – első, másodfok és a Kúria – is egyhangúlag állapította meg az etnikai alapú elkülönítés és az alacsonyabb minőségű oktatás tényét. E kettő lett a jogalapja a kártérítési pernek, amelyben az első és másodfokon is megítélte a bíróság az elszenvedett hátrányokért a nem vagyoni kártérítést, tanévenként ötszázezer forintot. A kártérítés pontos összegéről körültekintően, hosszasan mérlegelve döntött a bíróság: csak azt a tanévet vette figyelembe, amikor a felperes gyerekek minden kétséget kizáróan, a nagyon kusza tanügyi adminisztrációból is kihámozhatóan szegregált körülmények között tanultak. Bizonyított, hogy hatvankét gyerek tanult különböző időszakokban 2004 és 2017 között származásuk alapján elkülönítve, így a megállapított kártérítési összeg számukra összesen 99 millió forint. A balhé amiatt pattant ki, mert a ta-

Képünk illusztráció

Bízni kell a bíróságban, rájuk még Orbán sem gyakorolhat nyomást. Nem a semmire kapják a gyerekek ezt a pénzt, sokat szenvedtek.

valy jogerős másodfokú ítélet ellen az államot (önkormányzatot, tankerületet és az állami fenntartót) képviselő ügyvédi iroda felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, s erre hivatkozva a végrehajtás, azaz a pénz kifizetésének felfüggesztését is kérte. Ezt a Kúria nem engedélyezte, a végrehajtás elvileg megindult: január 17-ig ki kellett volna kifizetni a károsultakat.

Emiatt lépett működésbe a teljes kormánypárti nehéztüzérség: az államtitkároktól a miniszterelnöki, hátuk mögött az egész propagandasajtóval. A miniszterelnök uszító nyilatkozata sok helyen ismertté vált, de arra kevesebben figyeltek fel, mit mondott a köznevelési államtitkár. Maruzsa Zoltán emlékeztetett: a gyöngyöspatai gyermekek elkülönítése már 2004-ben elkezdődött, vagyis a folyamat hosszú ideig „gond

nélkül” zajlott a szocialista-liberális kormányzás idején. Elmondása szerint a „2010 utáni polgári kabinet többször felszólította az önkormányzatot a gyakorlat megszüntetésére, majd 2015-ben, az állami feladatátvétel után véget vetett annak”. Ebből lényegében egyetlen szó sem igaz. A kisebbségi ombudsman annak kapcsán, hogy szélsőjobboldali szervezetek – köztük a Magyar Gárda – szították az etnikai gyűlöletet a településen, vizsgálatot indított, és 2011-es jelentésében feltárta, az iskolában az osztályokat nemcsak fizikailag különítették el, a cigány gyerekek nemcsak a programokból maradtak ki, hanem lényegesen rosszabb minőségű oktatást is kaptak.

Maruzsa Zoltán nem mondott igazat, amikor arról beszélt, hogy a „polgári kabinet” azon szor-

gосkodott volna, hogy megszűnjön az iskolában a súlyosan jogsértő helyzet. Az ombudsmani elmarasztalás, az előzményper szegregációt kimondó ítélete ellenére az iskolaigazgató a helyén maradt, nem vonták felelősségre, az állam nem tárta fel és elemezte, milyen pedagógiai munka folyt az iskolában. A jogsértés elkövetésének fő felelőse, Molnár Károly még mindig ott ülne az igazgatói székben, ha tavaly nem kerül nyilvánosságra, hogy bántalmazott egy roma gyermeket az intézmény falai között.

Múlt szombaton azért gyülekeztek az emberek, mert a CFCF képviselőjében Farkas Lilla tájékoztatta a fejleményekről az érintetteket. Miután lejárt a kártérítés kifizetésének határideje, és a kormány megindította a károsultak elleni uszító kampányát, a múlt héten az alperesek, vagyis az állam részéről érkezett egy levél, amelyben egyezkedni szeretne az érintett romákkal. Farkas Lillának, a CFCF kurátorának, korábbi ügyvédjének erre az egyezségi kezdeményezésre kellett nyilatkoznia a felpereseket. A nehézséget az okozta, hogy az egyezés üres, semmitmondó: nem tér ki arra, hogy pontosan mit is ajánl. Az a miniszterelnök és beosztottjainak nyilatkozataiból – közéjük tartozik a roma ügyekért felelős miniszterelnöki megbízott, Vecsei Miklós is – kiderült, hogy pénz helyett természetbeni juttatással, azaz oktatási lehetőségekkel, tanfolyamokkal akarják kárpótolni az elszenvedett sérelmekért az iskola egykori tanulóit. Csakhogy a polgári jogban a jogsérelem csak pénzben mérhető, a rasszista felhangokon kívül ezért is okoznak további zavarokat ezek a nyilatkozatok. Mivel az alperesi oldal egyezségi ajánlatára válaszolni kell, ezért a CFCF munkatársai azt kérdezik az érintett romáktól: ki akar az egyezkedésben részt venni?

Az emberek jól érzékelhetően idegesek voltak. Érthető is a feszültség az elmúlt napok kormányzati támadásai és a sajtó intenzív jelenléte miatt.

– Lesz ebből valami? Mert ha Orbán Viktor beszél... Ő mégiscsak Magyarország miniszterelnöke – így tanakodik magában egy idős asszony a gyöngyöspatai romák lakta utcák egyikében. – Nem más ez, mint uszítás, lázítás – teszi hozzá.

– Bizni kell a bíróságban, rájuk még Orbán sem gyakorolhat nyomást. Nem a semmire kapják a gyerekek ezt a pénzt, sokat szenvedtek – bizakodik egy másik asszony, akinek a gyerekei érintettek a kártérítési perben.

– Á! Biztos nem kapunk egy fityingeret se. Viktor

beleszól! Ő felülbírálja a bíróságot – veszi át a szót egy másik asszony, hozzátéve: ő bizony nem érti, mire föl kaptak fizetést annak idején a pedagógusok az iskolában, mert se írni, se olvasni, se számolni nem tanították meg a roma gyerekeket.

Gyöngyöspatán nem a roma emberek a legfelháborodottabbak – ők már túl vannak ezen, és a leginkább a csalódás az úr köztük. Megviseli őket a képtelen helyzet, illetve az a tény is, hogy a kártérítésről szóló döntés jogerős ugyan, de nem végleges. A Kúria ugyanis tavasszal még

Hatvankét gyerek tanult különböző időszakokban 2004 és 2017 között származásuk alapján elkülönítve, így a megállapított kártérítési összeg számukra összesen 99 millió forint.

felülbíráhatja azt. Csalódottak, mert már nem először hagyja magukra az állam őket politikai indítékből szított gyűlölettel. Csak míg korábban, azaz 2011-ben ebből a gyűlöletkeltésből még a Jobbik akart politikai tőkét kovácsolni, ma már ugyanezt a Fidesz teszi. Sokakban felmerül, hogy a gyön-

gyöspatai romák miért szavaztak a Fideszre. A gárdamasírozás félelmetes emlékét élénken őrző településen a romák egyebek mellett azzal a reménnyel húzták be a Fideszre az ikszet, hogy a kormánypárt majd fellép a radikalizmussal szemben, és megvédi őket. Arra nem számítottak, hogy a radikális szavazók kegyeiért folytatott versenyben a Fidesz így arcucsapja mindannyiukat. De – mint arra Farkas Lilla rámutat – a cigányellenes nyilatkozatok mögött Orbán egy másik célja is felsejlik: az, hogy eltörjék a bírói függetlenséget, és önmagát a jog fölé helyezze.

A gyöngyöspatai károsultak egy része azt fontolgatja, inkább saját maga veszi kézbe az ügyét.

– Elmegyek az Egri Törvényszékre, és kérem a végrehajtást – mondja egy fiatal férfi. Majd a tájékoztató után már úgy nyilatkozik, ez nem biztos, hogy okos lépés lenne, gondolkodni fog a lehetőségeken. – Ha elindítják a végrehajtást, akkor abból olyan jogi hercehurca lehet, amelynek be-

lyett kifizesse a kártérítést. Ezzel kapcsolatban azonban még sok a bizonytalanság. Lapunknak Polgár András azt mondta: nem bánta meg, hogy hirtelen felindulásból így döntött. A formai keretet, vagyis azt, hogy miként jut majd el az összegyűjtött pénz az érintettekhez, még keresi. Mint mondja, nem kellene a kormány helyett a civileknek ezt a terhet átvállalniuk, de a kártérítés kifizetésétől függetlenül is olyannak ítéli a kialakult közhangulatot, amelyben azt érzi, muszáj lépniük a civileknek.

Gyöngyöspatán az emberek abban maradtak, hogy Csemer Géza, Gyöngyöspata Roma Nemzetiségi Önkormányzatának elnöke felveszi a kapcsolatot Polgár Andrással. De a többség abban reménykedik, hogy nem lesz szükség a civilek segítségére, mert az állam előbb-utóbb fizetni fog. Aláírták a nyilatkozatokat is, hogy nem kívánnak egyezkedni, és nem természetbeni juttatást, hanem a pénzt akarják.

– Hová tanuljak? Férjhez mentem, gyerekeim vannak – mondja egy fiatal nő. Egy férfi pedig arról beszél, hogy a lánya, aki szintén érintett a perben, az általános iskola után annyira nem tudott semmit, hogy kibukott a szakközépiskolából. – Pedig beszélünk a középiskola igazgatójával. Ő nagyon rendes ember volt, annak ellenére felvette a lányunkat, hogy kettesei voltak. Azt mondta, esélyt akar adni neki. De hiába. Nem ment a tanulás. Azt a lemaradást, amit a gyöngyöspatai iskolában összeszedett, nem tudta behozni – meséli a harmincas éveinek végén járó férfi.

– Ha az iskolában nem voltak képesek minket tanítani, akkor majd mi elintézzük a sorsunkat! Miért kéne elfogadnunk, hogy pénz helyett tanfolyamot kapjunk? Van itt mindenféle képzés a munkaügyi központban. Dajkaképző, ilyen-olyan szerelőtanfolyam. Azt megkapjuk így is! Azt hiszi a kormány, hogy a cigányság csak hülyékből áll? – kérdezi felháborodva egy fiatalasszony, aki mellett egy fiú álldogál és bólogat. Ő – szintén felperes – most fejezi be a munkaügyi központban a nyolc általánost. Azt mondja, havonta 54 ezer forint támogatást kap azért, hogy elvégezze az iskolát.

Most mi a helyzet a gyöngyöspatai iskolában? Amikor Maruzsa Zoltán államtitkár arról beszél, hogy a „polgári kabinet” véget vetett a jogsértő helyzetnek, nem mond igazat. Az iskolából ugyanis az elmúlt években a többségi szülők kimenekítették a gyerekeiket, a tehetősebb

láthatatlanok a következményei, ebbe az is beletartozik, hogy az alperesek visszaperelhetik a kártérítés összegét, ha a Kúria az ő javukra dönt – magyarázta lapunknak Farkas Lilla, hozzátéve, sok csapda van egy ilyen helyzetben az alperesek eddig sem különösebben jóhiszemű, illetve együttműködő hozzáállása miatt.

A romák arról is kérdezték az alapítvány munkatársait, mi lesz Polgár András felajánlásával. Polgár András közigazdász, filantróp ugyanis Facebook-bejegyzésben jelezte, hogy ötmillió forintot ajánl fel, ha az állam megtagadná a kártérítések kifizetését. Felajánlását sokan követték: úgy fest, sok ember mozdul meg arra, hogy az állam he-

roma szülők is Gyöngyösre viszik őket. A gazdag iskolahálózattal rendelkező Gyöngyös autóbusszal csak tízpercnyi távolságra van, könnyedén meg lehetne oldani, hogy a gyerekek hozzájussanak az integrált oktatáshoz, és ezáltal részesüljenek annak minden előnyéből. Mert így, programok ide vagy oda, csak a hátrányok maradnak: a hatvankét egykori tanulónak megítélt 99 millió forinttal nem forintosítható az a sérelem, amit az elkülönítés és az abból eredő alacsonyabb minőségű oktatás miatt ezek a fiatalok elszenvettek. Nem forintosítható, ha egy gyerektől az állam eleve elveszi a lehetőségét annak, hogy kitörjön a mélyszegénységből és a társadalom megbecsült tagja legyen. A kártérítés annyit azonban jelez, hogy az állam felelőssége nem elkenhető többé.

(A cikkben szándékosan nem írtuk le az interjúalanyok nevét, hogy ezzel is csökkentjük annak lehetőségét, hogy az indulatok egyes személyek ellen forduljanak.) / Ó.-M. D.

